

**JOSEP MARIA DE SAGARRA, «La Dama de les
foques», a *Mirador*, 24 d'octubre de 1929.**

Al Circ Gleich he retrobat aquestes dames que viuen als racons més tendres del meu record. De tant en tant es passegen pels meus somnis amb un vestit de paper de plata, acompanyades de mariners, de catedràtics i de formes anatòmiques impossibles. De tant en tant tinc la sort de veure-les personalment i fins saludar-les amb un cert respecte.

Una d'aquestes figures adorables és la Dama de les foques. Al Circ Gleich, hi és amb tota la pompa del càrrec. Una senyora alta, madura, llampant. Un vestit d'escata de lluç, tenyit de focs artificials, i un gran capell insultant tot coronat de raigs de llimonada. La veig des de lluny, però aquesta senyora és la mateixa que vaig conèixer quan jo tenia set anys; ha crescut una mica i s'ha fet una mica vella, com jo.

La gent la contempla amb una certa desconsideració; es pensen que fer aguantar una espelma encesa sobre el morro d'una foca és una bagatel·la. La gent és distreta i

poc comprensiva; llepa amb els ulls l'epidermis de l'espectacle, sense veure tot el dolor i tota la passió que comporta muntar un estudi de foques, amb pissarres, sil·labaris, i nocions de moral i urbanitat.

D'on és aquesta senyora? Déu sap en quina latitud fumada i glacial li pentinaren les primeres trenes i sota quina mena de cremallot de petroli es produí la seva primera besada d'amor, compacta, injectada de febre i d'ales de serafins. S'ignora si aquesta gran forma blindada d'escarafalls i saltirons ha enfonsat el punyal en el cor d'un dèspota o si va fugir en una troica de joguina amb un amant gamarús i de cabells tenyits.

Potser no hi ha res d'aventura ni de crueltat en la història d'aquesta bona senyora, però jo tinc dret a creure que un drama molt fort la va decidir un dia a abandonar els afalacs d'un oficial niquelat per a convertir-se en una màquina casta, en una mena d'esponja de paciència i resignació.

Les foques li tenen un respecte amb reserves. És segur que abans de dominar-les amb el gest, i de llançar-les, com una reina, unes quantes sardines passades, les bèsties li han fet unes confidències útils; si aquesta senyora sabés

escriure novel·les, podria oferir-nos una narració més plena de misteris àrtics i de tendresa glacial que aquella de Rudyard Kipling (*The White Seal, Jungle Book*), però la Providència va donar a Kipling uns bigotis funerals i desconsiderats, i, a la Dama de les foques, només li ha donat una abundància de carn autèntica amb totes les aparences de melmelada de pomes.

Les foques són uns gossos als quals han tret la pell i han ficat dintre un sac de goma untat d'olis pesats. Dintre aquest sac de goma, belluguen les potes, la cua i el cor; per això caminen arrossegant-se i piquen les mans com un clown que porta uns guants que li vénen amples.

La Dama de les foques té a la seva cambra cinc llits en forma de banyera d'alumini per a les cinc bèsties que li guanyen el pa. En aquestes banyeres dormen les foques; abans de dormir, la dama els posa un terròs de gel i els canta una cançó de bressol. A la tauleta de nit, un llum amb un pàmpol vermell fa tot l'efecte d'una aurora boreal d'escenografia.

Quan les foques ronquen, la pobra dama llegeix una novel·la lleugerament pornogràfica, fuma un Camel i s'adorm amb els ulls plens de llàgrimes i de lliris violetes.

La gent que va al circ bevent onades de fum i de prodigis amb el cor tebi, no comprèn res de tot això. El director del circ dóna uns quants bitllets a la Dama de les foques i ella els recull sense dir mitja paraula. Mentre dura el seu treball damunt la pista, somriu amablement, com una persona de principis; després, encarada amb les seves bestioles i prenent un cafè amb llet inhumà, és quan aquesta bona senyora es descorda l'ànima; però aleshores no la contempla ningú i només amb el tuf de peix de les foques es fonen els sospirs de la mestressa, una barreja d'anarquisme esbravat i de llacets d'organdí.

Quan es mor una de les seves bestioles, la dama sent un dolor estrany i agut; com si li arrenquessin tres queixals alhora. Hi ha qui diu que el domador de lleons la festeja, en tal ocasió, per poder menjar un bon tall de foca difunta, però la dama es torna lívida i no permet semblant sacrilegi.

Entre la gent del circ s'acostumen a contar històries lúgubres o canalles de totes les dames que es dediquen a

domar bèsties. Jo estic segur que aquestes històries són mentides malintencionades.

Jo no sé què pagaria perquè una nit qualsevol quan les foques dormen, la dama opulenta em concedís una estona de conversa en un carreró ben vulgar, en el qual només ens vigilessin una parella de gats de pèl estantís.

M'agradaria saber l'opinió d'aquesta senyora sobre tres o quatre punts capitals que no solen tractar-se ni en els cafès, ni en els prostíbuls, ni en les tertúlies enxarolades...

Però jo sé que em moriré sense fer-me passar aquest gust; primer perquè sóc un tímid i després perquè les domadores de foques no acostumen a rebre al mig d'un carreró vulgar ni en presència de gats plens de misèria.

I, és clar, la Dama de les foques també es morirà un dia, quan faci temps que s'hagi retirat de l'ofici, quan no pugui fumar el seu Camel, quan la llum el circ li hagi deixat una esgarrinxada verdosa a la pell seca de les galtes, i de les seves meravelloses foques només en conservi un tros de pell, de la més addicta, repartida entre dues babutxes.